

Snižování teplot na pracovištích

Národní referenční laboratoř pro prašnost a mikroklima v pracovním prostředí, SZÚ

Cílem změn nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů, byla změna hodnot minimálních teplot na pracovištích. Toto je odůvodněno odvoláním se na energetickou krizi způsobenou válečným konfliktem probíhajícím na Ukrajině, kdy dochází k poklesu dodávek zemního plynu a v důsledku jeho nedostatku i k násobnému zdražování této komodity. Záměr, který má zajistit energetické úspory na pracovištích, je ale třeba zkoumat i ze stránky ochrany veřejného zdraví a hygienického hlediska (popř. ve vztahu k stavebně technickému řešení staveb).

Teplotní limity (uváděné jako výsledné teploty kulového teploměru, dále jen „teploty“) uvnitř budov a na pracovištích se stanovovaly na základě dlouholetých výzkumů, zároveň jsou ověřeny dlouholetou praxí. Minimální a maximální požadavky pro teploty na pracovištích tak tvoří hygienický limit (vymezení rizik), který, když je překročen nebo podkročen, může způsobit významný diskomfort lidem na pracovištích a s tím související obtíže, které jsou k náhledu v dalším textu.

Konkrétně se v nařízení vlády přistoupilo ke změnám pro pracoviště přirozeně i nuceně větraná, kdy se u třídy práce I snížila minimální přípustná teplota z 20 °C na 18 °C. Což se týká prací vsedě s minimální celotělovou aktivitou, např. administrativní práce, práce v projekčních a IT profesích vykonávaných převážně u PC. U třídy práce IIa se snížila minimální přípustná teplota z 18 °C na 16 °C. Zde se to týká profesí, jako jsou pokladní, řidiči, lehké manuální práce, výroba a montáž drobnějších dílů u montážních linek.

Ke změnám teplotních limitů došlo i u klimatizovaných pracovišť, kde u třídy práce I došlo ke snížení všech minimálních teplotních limitů až o 3 °C na 18 °C a u třídy práce IIa na nový minimální limit 16 °C u všech kategorií. Klimatizovaná pracoviště mají zavedené tři kategorie A, B, C, které zajišťují rozlišení od A – vysoká požadovaná kvalita prostředí (vykonávaná práce náročná na pozornost, soustředění a tvůrčí činnost), přes B – střední požadovaná kvalita prostředí (např. běžná kancelářská činnost), ke kategorii C určené pro ostatní klimatizovaná pracoviště.

Obecně platí, že požadavky na teploty uvnitř budov vychází z tepelné bilance organismu (při určitém energetickém výdaji organismu). Při podkročení minimálních hodnot se již může jednat o značný tepelný diskomfort blížící se chladové zátěži a může docházet k poškození zdraví zranitelnějších skupin obyvatel, poklesu pracovní výkonnosti, zvyšování pracovní úrazovosti, nemocnosti apod. Mezi citlivější a zranitelné osoby, které jsou ohroženy chladem, patří osoby s nízkým tlakem, nemocí diabetes mellitus, osoby s poruchou termoregulace, s Raynaudovým syndromem, senioři a osoby se zvýšenou stresovou zátěží. Dále je třeba zahrnout i ženy, které obecně zátěž chladem z fyziologických důvodů snášejí hůře. Ženy mají menší svalovou hmotu a tenčí kůži, tudíž jejich receptory reagují na chlad mnohem rychleji a organismus přesouvá teplo z rukou a nohou do životně důležitých orgánů – dochází k prochlazení okrajových částí těla.

Národní referenční laboratoř pro prašnost a mikroklima v pracovním prostředí proto doporučuje, pokud je to možné, aby firmy a zaměstnavatelé vytápěli pracoviště a k nim přidružené prostory alespoň v mezích původně stanovených minimálních teplot, které zaručují adekvátní pracovní výkon a jsou garancí ochrany zdraví osob na pracovišti v oblasti vnitřního mikroklimatu.

Další problémy při snižování teplot mohou vzniknout ohledně kvality prostředí uvnitř budov, kdy při těsných obálkách budov a z důvodu „šetření teplem“ nedochází k dostatečnému větrání a zvyšuje se koncentrace škodlivin ve vnitřním mikroklimatu (CO₂, chemické látky, šíření virů a bakterií). Je třeba zohlednit i prochlazení vnitřní konstrukce budov. Při snížení minimálních teplot na nich může docházet ke zvýšené kondenzaci vzdušné vlhkosti, a tím i ke vzniku plísní na stěnách uvnitř budov. Ke kondenzaci vody ale nemusí docházet jen viditelně na povrchu stavebních konstrukcí, ale také skrytě uvnitř souvrství.

V případě vytápění pracovních prostor na hranici minimálních teplot doporučujeme nastavit odpovídající režimová opatření na pracovišti a celkový systém cyklů práce a přestávek. Zároveň je ale třeba zmínit, že řešením není pořízení elektrického přímotopu na stanoviště zaměstnance. Protože pokud chce firma šetřit na nákladech na energie, tak tímto způsobem k úspoře nedochází a není tak tedy i důvod celoplošně snižovat teplotu uvnitř budovy.

Ze zkušeností víme, že běžné teploty na některých pracovištích (i v bytech) se v otopném období pohybují kolem 25 °C. Zde již můžeme hovořit o přetápění a tady je požadavek na nižší teploty oprávněný. Pokud tedy snížíme teplotu v budově z 25 °C na 21 °C, dochází tím k velké úspoře energií, ale zároveň tak i u osob s nízkým energetickým výdejem zajistíme přípustnou hodnotu teploty pro danou pracovní činnost a ochranu zdraví zaměstnance.